

KOMENDA GŁÓWNA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

ZATWIERDZAM

Komendant Główny
Państwowej Straży Pożarnej
nadbryg. Wojciech Kruczek
(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

PROGRAM SZKOLENIA DOSKONALĄCEGO W ZAKRESIE ZWALCZANIA POŻARÓW NA TERENACH NIEZURBANIZOWANYCH

Warszawa, 05-03-2026 r.

Opracowanie merytoryczne:

- st. bryg. Tomasz Grelak – KW PSP Poznań
- bryg. Michał Kierzek – KW PSP Poznań
- st. kpt. Krzysztof Stoupiec – KP PSP Piła
- kpt. Krzysztof Tomczak – SA PSP Poznań
- kpt. Stanisław Świerk – KW PSP Poznań
- st. kpt. Damian Glapiak – KP PSP Wolsztyn
- kpt. Waldemar Wielgosz – KW PSP Poznań
- mł. kpt. Tomasz Kaźmierczak – KP PSP Wolsztyn
- mł. kpt. Dawid Bąkowski – KP PSP Gniezno
- asp. sztab. Adrian Kwikert – KP PSP Ostrzeszów
- st. asp. Michał Wardęcki – KP PSP Pleszew
- st. kpt. Szymon Zieliński – KW PSP Poznań

Konsultacja merytoryczna:

- SA PSP Kraków
- SA PSP Poznań
- KW PSP Gorzów Wielkopolski

Konsultacja metodyczna:

- Biuro Edukacji KG PSP

Niniejszy program powstał na podstawie ewaluacji „Programu szkolenia doskonalącego w zakresie zwalczania pożarów na terenach nieurbanizowanych” zatwierdzonego przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej w dniu 18 listopada 2024 r. i zastępuje wyżej wymieniony program.

Spis treści

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE	4
1. Cel szkolenia	4
2. Sylwetka absolwenta	4
3. Warunki przyjęcia na szkolenie	5
II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO.....	6
1. Organizacja szkolenia	6
2. Zalecenia i wskazówki metodyczne	7
3. Plan nauczania	9
III. TREŚCI KSZTAŁCENIA.....	10
1. Pożary w terenach niezurbanizowanych – podstawy – 3T, 1P	10
2. Środki ochrony indywidualnej – 1T	11
3. Środki gaśnicze – 1T	12
4. Sprzęt wykorzystywany podczas pożarów – 1T, 6P	12
5. Działania w zakresie zapobiegania pożarom – 2T	14
6. Sposoby zwalczania pożarów na terenach niezurbanizowanych – 3T	15
IV. LITERATURA.....	17
V. AKTY PRAWNE	17
VI. MATERIAŁY POMOCNICZE.....	17
VII. ZAŁĄCZNIKI	18

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie strażaków do efektywnego i bezpiecznego prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych podczas pożarów roślin i ich pozostałości na terenach nieurbanizowanych oraz podniesienie poziomu świadomości zagrożeń wynikających z pracy w środowisku zagrożonym pożarem i popożarowym.

2. Sylwetka absolwenta

Po ukończeniu szkolenia słuchacz powinien:

a) w sferze poznawczej:

- wymieniać i charakteryzować rodzaje pożarów na terenach nieurbanizowanych;
- omawiać czynniki wpływające na ryzyko powstania pożaru;
- wyjaśniać warunki wpływające na dynamikę rozprzestrzeniania się pożaru na terenach nieurbanizowanych;
- wymieniać zagrożenia występujące podczas zwalczania pożarów na terenach nieurbanizowanych oraz pracy w środowisku popożarowym;
- omawiać sposoby bezpiecznego zachowania podczas zwalczania pożarów oraz pracy w środowisku popożarowym;
- wymieniać i charakteryzować sprzęt, urządzenia techniczne oraz pojazdy (w tym statki powietrzne) wykorzystywane podczas zwalczania pożarów na terenach nieurbanizowanych;
- wskazywać źródła wody do celów przeciwpożarowych jako potencjalne punkty czerpania wody na obszarze nieurbanizowanym;
- omawiać infrastrukturę drogową na terenach nieurbanizowanych, pod kątem zapewnienia dojazdów pożarowych na miejscu zdarzenia;
- omawiać zasady współpracy z podmiotami zaangażowanymi w działania;
- charakteryzować pasy przeciwpożarowe i oceniać możliwość ich potencjalnego wykorzystania w działaniach obronnych;

b) w sferze praktycznej:

- identyfikować zagrożenia występujące podczas zwalczania pożarów na terenach nieurbanizowanych;
- stosować zasady bezpiecznej pracy;
- organizować pracę zgodnie z zasadami bezpieczeństwa;
- dobierać i stosować środki ochrony indywidualnej oraz inne ochrony;
- przygotowywać do pracy sprzęt i urządzenia;
- dobierać i stosować środki oraz techniki gaśnicze;
- przeprowadzać ocenę możliwych kierunków rozwoju pożaru;
- reagować na zmienną sytuację pożarową;
- identyfikować i wykorzystywać dostępną na miejscu infrastrukturę przeciwpożarową;

c) w sferze motywacyjnej, mieć ukształtowane postawy:

- odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i innych;
- dbałości o sprawność techniczną sprzętu oraz urządzeń technicznych;
- odpowiedzialności za rozwój własnej wiedzy i umiejętności w sferze zwalczania pożarów na terenach nieurbanizowanych;

- dbałości o dobrą kondycję psychofizyczną.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

Warunkiem przyjęcia na szkolenie jest skierowanie, którego wzór określa załącznik nr 1, potwierdzające określone w skierowaniu wymagania.

Ponadto słuchacz zobowiązany jest posiadać indywidualne wyposażenie, którego skład określa załącznik nr 2.

II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO

1. Organizacja szkolenia

- a. Szkolenie organizowane jest przez:
 - szkołę PSP,
 - ośrodek szkolenia komendy wojewódzkiej PSP.
- b. Do prowadzenia zajęć dydaktycznych uprawnieni są:
 - minimum technik pożarnictwa,
 - specjalista o odpowiednim przygotowaniu kierunkowym.
- c. Osobą odpowiedzialną za prawidłową realizację szkolenia jest kierownik szkolenia. Do jego zadań należy:
 - wybór kadry dydaktycznej,
 - opracowanie w porozumieniu z kadrą dydaktyczną szczegółowego planu szkolenia,
 - uzgodnienia z właścicielami obiektów, uzyskanie zgód na użycie oraz zasad wykorzystania obiektu,
 - przygotowanie sprzętu niezbędnego do realizacji zajęć,
 - zapewnienie niezbędnego transportu dla całej grupy szkoleniowej w przypadku realizacji szkolenia poza placówką szkoleniową,
 - prowadzenie nadzoru nad realizacją programu szkolenia,
 - przygotowanie dokumentacji szkoleniowej.
- d. Podstawą organizacji procesu dydaktycznego jest plan nauczania. Podstawową formą nauczania jest lekcja, której odpowiada jedna godzina dydaktyczna trwająca 45 minut. Dopuszcza się łączenie jednostek lekcyjnych.
- e. Na realizację zajęć przewidziano **18 godzin dydaktycznych**, w tym:
 - zajęcia teoretyczne – 11 godzin dydaktycznych,
 - zajęcia praktyczne – 7 godzin dydaktycznych,
- f. Zaleca się, aby zajęcia dydaktyczne realizowane były w dziennym wymiarze do 10 godzin dydaktycznych.
- g. Warunkiem ukończenia szkolenia jest 100 % frekwencja na zajęciach dydaktycznych.
- h. Słuchacz, który ukończył szkolenie otrzymuje zaświadczenie, którego wzór określa załącznik nr 3.
- i. Wymagania dla kadry dydaktycznej, liczebność grup na zajęciach praktycznych, wykaz niezbędnego sprzętu i stanowisk zawiera arkusz samoceny stanowiący załącznik do „Zasad organizacji nadzoru dydaktycznego nad realizacją programów kształcenia i szkolenia zatwierdzonych przez komendanta głównego państwowej straży pożarnej”.

2. Zalecenia i wskazówki metodyczne

- a. Zajęcia teoretyczne powinny być organizowane dla całej grupy słuchaczy.
- b. Przed szkoleniem kierownik szkolenia ma obowiązek przedstawić słuchaczowi:
 - program i zalecaną literaturę,
 - zasady realizacji programu i zaliczenia szkolenia oraz sposób bieżącej kontroli wyników nauczania.
- c. W rozkładzie zajęć dydaktycznych należy uwzględnić korelację tematyczną.
- d. Organizator szkolenia zapewnia odpowiednią liczbę sprzętu, pozwalającą na równoczesną pracę wszystkich uczestników szkolenia, podzielonych na grupy szkoleniowe.
- e. W trakcie szkolenia należy zapewnić warunki do realizacji celu głównego oraz celów szczegółowych m. in. poprzez:
 - przestrzeganie zasad nauczania,
 - łączenie metod asymilacji wiedzy z metodami samodzielnego dochodzenia do wiedzy.
- f. Prowadzący zajęcia, w trakcie realizacji tematów przewidzianych w planie nauczania powinni zwracać szczególną uwagę na:
 - poprawną terminologię,
 - wykorzystywanie do ćwiczeń tylko sprzętu sprawnego pod względem technicznym,
 - poprawne wykonywanie czynności,
 - kształtowanie pożądanych umiejętności oraz koniecznych nawyków.
- g. W trakcie realizacji szkolenia powinna być dokonywana ocena osiągnięć słuchaczy. Zaleca się stosowanie takich metod kontroli jak pytania ustne czy zadania praktyczne.
- h. Zajęcia teoretyczne powinny być realizowane w pomieszczeniach zapewniających odpowiednie warunki higieny szkolnej oraz wyposażonych zarówno w proste, jak i techniczne środki dydaktyczne.
- i. Zajęcia praktyczne powinny odbywać się, z zapewnieniem niezbędnego sprzętu, w miejscach, które umożliwiają ich sprawną i bezpieczną realizację.
- j. Na szkoleniu należy realizować następujące rodzaje zajęć praktycznych:
 - zajęcia wprowadzające,
 - zajęcia kształtujące umiejętności i nawyki,
 - zajęcia utrwalające umiejętności i nawyki,
 - zajęcia sprawdzające.
- k. Zajęcia praktyczne należy poprzedzić odprawą organizacyjną, którą prowadzi prowadzący zajęcia. Celem odprawy jest zapoznanie słuchaczy z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówienie ich przebiegu.
- l. W toku ćwiczeń prowadzący kontroluje poprawność wykonania powierzonych zadań, a w razie zauważenia nieprawidłowości, na bieżąco koryguje błędy w ramach instruktażu indywidualnego bądź grupowego.
- m. W instruktażu końcowym prowadzący powinien podsumować zajęcia, przeanalizować najczęściej popełniane błędy, wskazać ich źródło oraz sposób prawidłowego wykonania czynności.

- n. Każde zajęcia praktyczne z użyciem sprzętu lub urządzeń należy zakończyć oczyszczeniem i konserwacją sprzętu. Czas przeznaczony na te czynności nie wlicza się do liczby godzin zaplanowanych na szkolenie.
- o. Zajęcia praktyczne w terenie z użyciem ognia należy realizować z asekuracją realizowaną przez wydzielony zespół – zastęp gaśniczy wykorzystywany podczas założenia numer 3.
- p. Szczegółowe zalecenia dotyczące realizacji treści kształcenia zawarte są w uwagach przy poszczególnych tematach.

3. Plan nauczania

Lp.	Temat	Liczba godzin		
		T	P	R
1.	Pożary na terenach niezurbanizowanych – podstawy	3	1	4
2.	Środki ochrony indywidualnej	1	-	1
3.	Środki gaśnicze	1	-	1
4.	Sprzęt i techniki wykorzystywane podczas zwalczania pożarów	1	6	7
5.	Działania w zakresie zapobiegania pożarom	2	-	2
6.	Sposoby i zasady zwalczania pożarów	3	-	3
RAZEM:		11	7	18

T – zajęcia teoretyczne, P – zajęcia praktyczne, R – razem

III. TREŚCI KSZTAŁCENIA

1. Pożary w terenach niezurbanizowanych – podstawy – 3T, 1P

Materiał nauczania:

Podstawowe definicje związane z pożarami na terenach niezurbanizowanych. Rodzaje pożarów ze względu na miejsce występowania. Rodzaje pożarów ze względu na cechy zachowania się płomieni. Trójkąt spalania i sposoby jego przerywania. Metody transportu ciepła. Trójkąt pożaru oraz jego elementy. Paliwo: rodzaje, dostępność, charakterystyka (nagromadzenie, skład chemiczny, układ, zawartość wilgoci, rozmiar i kształt). Pogoda: temperatura, punkt rosy, wilgotność względna, wiatr, zachmurzenie, opady, stabilność atmosfery. Cykl dobowy pożaru. Topografia: rozwój pożaru na wzgórzach, bariery naturalne i sztuczne, ekspozycja na nasłonecznienie. Napęd pożaru.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien znać i omówić:

- podstawowe definicje związane z pożarami na terenach niezurbanizowanych,
- rodzaje pożarów oraz ich cechy charakterystyczne,
- trójkąt spalania oraz metody jego przerywania,
- metody transportu ciepła,
- trójkąt pożaru,
- materiał palny oraz jego wpływ na rozwój pożaru,
- warunki pogodowe związane z powstawaniem i rozwojem pożaru,
- wpływ topografii terenu na zachowanie się pożaru,
- rodzaje napędu pożaru.

Uwagi do realizacji tematu:

1. *Przedmiotowy materiał nauczania należy omawiać wyłącznie pod kątem pożarów na terenach niezurbanizowanych, aby nie powielać treści przekazywanych w trakcie szkolenia podstawowego w zawodzie strażak.*
2. *Wśród definicji należy zwrócić uwagę na: teren niezurbanizowany, pożar na terenie niezurbanizowanym, trójkąt spalania, trójkąt pożaru, elementy pożaru.*
3. *Przedstawiając trójkąt pożaru należy scharakteryzować pożary napędzane wiatrem, topografią oraz paliwem.*
4. *Należy omówić zachowanie się pożaru w zależności od pory dnia oraz nachylenia terenu, a także rodzaje paliw i ich dostępność.*
5. *Poszczególne zagadnienia należy podsumowywać zadaniem dla słuchaczy, np. rozpoznawanie elementów pożaru na podstawie zdjęć, rodzaju paliw, sposobów przerywania trójkąta spalania.*
6. *W trakcie realizacji tematu należy przeprowadzić demonstrację pożaru w małej skali. Demonstracja pożaru powinna odbywać się po zajęciach teoretycznych i zakładać minimum 1 palenie przy zróżnicowanym obciążeniu paleniska materiałem palnym, celem zobrazowania różnych zjawisk pożarowych oraz zachowania się pożaru. Wymiar paleniska powinien być utworzony w formie trapezu równoramiennego o minimalnych wymiarach: podstawa 1 metr, kąt u podstawy 120°, wysokość 5 metrów.*

7. *Teren przeznaczony do demonstracji pożaru można urozmaicić poprzez dodanie obszarów o zmiennym nachyleniu.*
8. *Do demonstracji stosuje się suche paliwo (rekomendowana słoma z uwagi na charakterystykę spalania). Dopuszcza się przeprowadzenie demonstracji w przygodnym środowisku, z wykorzystaniem naturalnie występującej roślinności.*
9. *W przypadku braku odpowiedniej prędkości i kierunku wiatru (zapewniającego widoczny front pożaru) należy wspomagać rozprzestrzenianie się pożaru za pomocą dmuchawy / wentylatora.*
10. *Czas przygotowania zajęć praktycznych nie wlicza się do godzin dydaktycznych przeznaczonych na realizację tematu.*
11. *Każdorazowo podczas demonstracji rozwoju pożaru, słuchacze na bieżąco omawiają zauważone elementy pożaru, jego dynamikę oraz inne zaobserwowane zjawiska, charakteryzując:*
 - a. *rodzaj pożaru – napędzany wiatrem/topografią/paliwem,*
 - b. *elementy pożaru (kładąc szczególny nacisk na pojawienie się kieszeni, palca, wyspy, przerzutu pożaru),*
 - c. *wiodące skrzydło pożaru,*
 - d. *inne zaobserwowane zjawiska pożarowe.*
12. *W miarę posiadanych możliwości, należy zapewnić możliwość rejestracji obrazu wideo z góry, w celu jego późniejszej analizy.*

2. Środki ochrony indywidualnej – 1T

Materiał nauczania:

Środki ochrony indywidualnej (ŚOI) i ich wpływ na bezpieczne prowadzenie działań. Dobór ŚOI adekwatnie do sytuacji pożarowej. Zagrożenia wynikające z pożaru (przegrzanie, poparzenia, odwodnienie, toksyczność dymu, cząstki stałe, przeszkody terenowe) oraz ich wpływ na organizm człowieka. Sposoby zapobiegania zagrożeniom związanym ze zwalczaniem pożarów na terenach nieurbanizowanych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien znać i omówić:

- elementy środków ochrony indywidualnej i ich wpływ na bezpieczeństwo podczas działań,
- zasady doboru ŚOI do sytuacji pożarowej,
- zagrożenia występujące podczas pożarów na terenach nieurbanizowanych (zagrożenia termiczne / zagrożenia mechaniczne),
- wpływ poszczególnych zagrożeń na organizm człowieka,
- sposoby zapobiegania zagrożeniom związanym ze zwalczaniem pożarów na terenach nieurbanizowanych.

Uwagi do realizacji tematu:

W trakcie realizacji zajęć należy przedstawić przykłady właściwego i nieadekwatnego doboru ŚOI.

3. Środki gaśnicze – 1T

Materiał nauczania:

Rodzaje środków gaśniczych (woda, piasek, środek pianotwórczy, zwilżacz, retardant, zagęszczacz). Właściwości środków gaśniczych. Mechanizm gaszenia.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien znać i omówić:

- środki gaśnicze stosowane do gaszenia pożarów na terenach niezurbanizowanych,
- skuteczność gaśniczą stosowanych środków,
- cel stosowania środków zwilżających podczas gaszenia pożarów na terenach niezurbanizowanych,
- wpływ mechanizmu gaśniczego poszczególnych środków gaśniczych na środowisko pożaru.

Uwagi do realizacji tematu:

1. *Środki gaśnicze należy omówić w kontekście zwalczania pożarów na terenach niezurbanizowanych.*
2. *Należy zwrócić szczególną uwagę na zastosowanie środków zwilżających.*

4. Sprzęt i techniki wykorzystywane podczas zwalczania pożarów – 1T, 6P

Materiał nauczania:

Sprzęt stosowany podczas zwalczania pożarów i jego przeznaczenie: armatura wodna, sprzęt podręczny, pojazdy (pożarnicze, statki powietrzne rolnicze i specjalnego przeznaczenia), sprzęt pomocniczy, sprzęt mechaniczny.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- wymienić i scharakteryzować sprzęt stosowany podczas zwalczania pożarów,
- dobrać rodzaj sprzętu gaśniczego do zmiennej sytuacji pożarowej,
- wykonać gaszenia terenu niezurbanizowanego przy użyciu różnego rodzaju sprzętu i zróżnicowanych technik.

Uwagi do realizacji tematu:

1. *Przy omawianiu poszczególnych pozycji sprzętowych, należy skupić się na sprzęcie, którego nie ma możliwości demonstracji / użycia w części praktycznej, tj. samoloty, traktory itp.*
2. *Należy zwrócić uwagę na aspekt oszczędności wody oraz ergonomię pracy.*
3. *Część praktyczną należy podzielić na 3 założenia, mogące trwać w tym samym czasie (po 8 uczestników w każdej grupie).*
4. *Założenie 1 – działania przy wykorzystaniu sprzętu podręcznego:*
 - *Epizod 1 – podręczny sprzęt gaśniczy*

- w maksymalnie 4-osobowych grupach ćwiczący przeprowadzają natarcie na pożar za pomocą podręcznego sprzętu gaśniczego (tłumice, hydronetki plecakowe);
 - każdy ze słuchaczy, powinien mieć możliwość minimum 2-krotnego ćwiczenia, z uwzględnieniem rotacji używanego sprzętu;
 - rekomenduje się wykonanie zadania przy różnym stosunku ilościowym dostępnego sprzętu;
 - w trakcie trwania epizodu należy zwrócić uwagę na kierunek podejścia do pożaru, stosunek narzędzi, odległości pomiędzy hydronetką plecakową a tłumicami oraz konieczność zachowania dynamiki działań gaśniczych;
 - Epizod 2 – narzędzia ręczne (budowa linii zimnej – „cold-line”)
 - w maksymalnie 8-osobowej grupie ćwiczący usuwają warstwę organiczną gleby za pomocą narzędzi ręcznych;
 - w trakcie usuwania warstwy organicznej należy dokonać rotacji narzędzi wśród ćwiczących;
 - Epizod 3 – narzędzia ręczne (budowa linii gorącej – „hot-line”)
 - w maksymalnie 4-osobowych grupach ćwiczący przeprowadzają natarcie na pożar za pomocą narzędzi ręcznych;
 - w trakcie trwania epizodu należy zwrócić uwagę na kierunek podejścia do pożaru oraz konieczność zachowania dynamiki działań gaśniczych;
5. Założenie 2 – działania przy wykorzystaniu armatury wodnej:
- uczestnicy pracują w 2-osobowych zespołach;
 - zajęcia polegają na praktyce budowania progresywnej linii gaśniczej przy wykorzystaniu dostępnej armatury wodnej o rekomendowanych jak najmniejszych średnicach;
 - w trakcie wykonywania ćwiczenia, należy uwzględnić różne rodzaje posiadanej armatury wodnej – np. różne modele prądownic, różne pojemności systemów transportowych itp.;
 - należy zwrócić szczególną uwagę na wykorzystywanie zacisków węzowych oraz rozwiązań zamiennych (chwyty ściskających);
 - należy omówić i przećwiczyć różne sposoby zwijania węży o małych średnicach, ze wskazaniem wad i zalet przedstawianych sposobów;
 - każdy ze słuchaczy, powinien mieć możliwość minimum 2-krotnego ćwiczenia, z uwzględnieniem zmiany funkcji w zespole;
 - należy uwzględnić różne sposoby transportu odcinków węzowych.
6. Założenie 3 – podawanie wody w ruchu:
- uczestnicy pracują w 4-osobowych zespołach;

- *zajęcia polegają na podawaniu wody z samochodu w ruchu przy wykorzystaniu autopompy oraz motopompy/pompy przenośnej stanowiącej wyposażenie pojazdu;*
- *należy zwrócić uwagę na różnice w metodach podawania wody wskazując na aspekty bezpieczeństwa podczas każdej z metod z nich oraz ergonomię pracy;*
- *podczas zajęć z wykorzystaniem samochodu gaśniczego, należy zwrócić uwagę na istotne elementy pojazdu związane z praktykowaną metodą, np. charakterystyka instalacji zraszaczowej, chłodzenie układu wodno-pianowego podczas podawania małej ilości wody;*

5. Działania w zakresie zapobiegania pożarom – 2T

Materiał nauczania:

Podstawy prawne i inne dokumenty, regulujące kwestie ochrony przeciwpożarowej w przestrzeni otwartej. Rozwiązania techniczne i organizacyjne związane z prowadzeniem działań (plan urządzania lasu (PUL): kierunkowe wytyczne w zakresie ochrony przeciwpożarowej i mapa przeglądowa ochrony przeciwpożarowej oraz sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru lasu). Kategoria zagrożenia pożarowego lasów. Stopień zagrożenia pożarowego lasów. Mapa zagrożenia pożarowego lasu. Infrastruktura przeciwpożarowa.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- wskazać podstawy prawne i inne dokumenty, regulujące kwestie ochrony przeciwpożarowej na terenach niezurbanizowanych,
- wymienić rozwiązania techniczne i organizacyjne, ułatwiające prowadzenie działań gaśniczych (PUL: kierunkowe wytyczne w zakresie ochrony przeciwpożarowej i mapa przeglądowa ochrony przeciwpożarowej oraz sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru lasu),
- omówić kategorie i stopnie zagrożenia pożarowego lasu,
- rozpoznać elementy infrastruktury przeciwpożarowej na terenach niezurbanizowanych i wskazać sposoby wykorzystania ich w działaniach ratowniczo-gaśniczych,
- zinterpretować i rozpoznać sytuację zagrożenia pożarowego na podstawie mapy zagrożenia pożarowego lasu.

Uwagi do realizacji tematu:

1. *Należy w formie wstępu wskazać słuchaczom konieczność znajomości tematyki przeciwdziałania pożarom na terenach niezurbanizowanych, odnosząc się do aktualnego stanu prawnego.*
2. *Należy zwrócić uwagę na fakt, iż obecny stan prawny dotyczący ochrony przeciwpożarowej na terenach niezurbanizowanych odnosi się do legislacji związanej z pożarami lasów.*
3. *Należy opisać oraz wskazać podstawowe różnice pomiędzy planem urządzenia lasu (PUL) oraz Sposobami postępowania na wypadek powstania pożaru lasu.*

4. *Należy pokazać słuchaczom przykładową mapę zagrożenia pożarowego lasu, odnosząc się do przedstawionych na niej stref prognostycznych i wskazując na oznaczenie tych stref związane z określonym zagrożeniem pożarowym w zależności od stopnia zagrożenia pożarowego lasu (SZPL).*
5. *Należy odnieść się do występującej na terenach niezurbanizowanych infrastruktury przeciwpożarowej, przedstawiając i definiując każdy z jej elementów, tj.: dojazdy pożarowe, punkty czerpania wody, pasy przeciwpożarowe, punkty obserwacyjne, bazy sprzętu przeciwpożarowego, Punkty i Zintegrowane Punkty Alarmowo-Dyspozycyjne (PAD i ZPAD), Leśne Bazy Lotnicze (LBL) wraz z dostępną infrastrukturą, stacje meteorologiczne.*
6. *Należy zdefiniować mapę przeglądową ochrony przeciwpożarowej, wskazując na przedstawione na niej oraz w jej legendzie elementy infrastruktury przeciwpożarowej, a także określając jej rolę w działaniach operacyjnych.*
7. *Prowadzący temat powinien zwrócić uwagę na: sposób dojazdu i poruszania się pojazdami pożarniczymi po drogach gruntowych i leśnych oraz sposób ustawiania pojazdów uwzględniając szybkość rozprzestrzeniania się pożaru, warunki terenowe, możliwość szybkiej ewakuacji oraz możliwości swobodnego manewrowania podczas dowozu wody do celów pożarowych.*

6. Sposoby i zasady zwalczania pożarów – 3T

Materiał nauczania:

Świadomość sytuacyjna i rozpoznanie. Terminologia związana ze zwalczaniem pożarów. Etapy zwalczania pożarów. Rozwinięcia gaśnicze. Dobór metod gaśniczych oraz ograniczających rozwój pożaru do sytuacji pożarowej. Zasady bezpiecznego prowadzenia działań oraz postępowanie w sytuacji niebezpiecznej. Współpraca podmiotów i instytucji na miejscu zdarzenia. Materiały i narzędzia wspomagające działania. Podstawowe miary związane z pożarami. Podstawowa analiza rozwoju pożaru.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien znać i omówić:

- sposoby prowadzenia rozpoznania sytuacji pożarowej na terenach niezurbanizowanych oraz zapewnienia świadomości sytuacyjnej,
- terminologię stosowaną podczas zwalczania pożarów,
- etapy zwalczania pożarów,
- podstawowe rozwinięcia gaśnicze,
- materiały i narzędzia wspomagające podejmowanie decyzji,
- zasady doboru metod gaśniczych oraz ograniczających rozwój pożaru do sytuacji pożarowej,
- sposób postępowania w sytuacji zmiennych warunków pożaru na terenach niezurbanizowanych,
- wskazać zasady współpracy podmiotów i instytucji na miejscu zdarzenia.

Uwagi do realizacji tematu:

1. *Należy wyjaśnić pojęcie świadomości sytuacyjnej oraz jej składowych w przypadku zwalczania pożarów na terenach niezurbanizowanych.*
2. *Należy omówić 5-stopniowy system oceny bezpieczeństwa podczas pożarów: obserwacja,*

kotwica, radiostacja, ewakuacja, strefa bezpieczna.

3. *Podczas omawiania rozwinięć gaśniczych, należy opierać się na sprzęcie dedykowanym dla plutonów typu G w ramach Centralnego Odwołu Operacyjnego.*
4. *Podczas zajęć teoretycznych związanych z wykorzystaniem materiałów i narzędzi (przyrządów nawigacyjnych, map leśnych, aplikacji np. Mobilny Bank Danych o Lasach (mBDL), Kieszonkowy przewodnik reagowania na incydenty (IRPG), konwerterów współrzędnych, aplikacji pogodowych, Europejskiego Systemu Informacji o Pożarach Lasów (EFFIS)) należy przeprowadzić minimum 3 ćwiczenia przy wykorzystaniu dostępnych narzędzi i materiałów, np. odszukanie adresu leśnego po podanych koordynatach w różnych formatach, wyszukanie najbliższego punktu czerpania wody, wskazanie danych tematycznych wydzielenia leśnego.*

IV. LITERATURA

1. Eugeniusz Bojko, Marian Wiatrak, *Jak ugasić pożar lasu*, Arkady, Warszawa 1969.
2. Karpowicz Magdalena, Gniazdowska Justyna, *Postęp w technice gaszenia pożarów lasów*, Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach, 2016, 2016/10.
3. Król Bernard, *Czym gasić las*, Przegląd Pożarniczy, 2021, 2021/10.
4. Mizerski Andrzej, Sobolewski Mirosław, Król Bernard, *Piany Gaśnicze*, SGSP, Warszawa 2006.
5. Wiler Karol, Wcisło Paweł, *Ochrona lasów przed pożarami*, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2013.
6. Wiśniewski Wiktor, *Organizacja i technologia gaszenia pożarów lasów*, Szkoła Aspirantów PSP, Poznań 2001.
7. Baza Wiedzy KG PSP <https://www.gov.pl/web/kgpsp/baza-wiedzy>.

V. AKTY PRAWNE

1. Ustawa o ochronie przeciwpożarowej.
2. Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej.
3. Ustawa o ochotniczych strażach pożarnych.
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.
6. Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej.
7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie umundurowania strażaków Państwowej Straży Pożarnej.

VI. MATERIAŁY POMOCNICZE

1. Instrukcja ochrony przeciwpożarowej lasu, PGL LP, Warszawa 2020.
2. PN/EN 15384 – odzież ochronna dla strażaków, 2020.
3. PN/EN 15090 – obuwie dla strażaków, 2012.
4. PN/EN 16471 – hełmy strażackie, 2015.
5. PN/EN 16321-3 – ochrona oczu i twarzy do zastosowań zawodowych, 2022.
6. PN/EN 659 – rękawice ochronne dla strażaków, 2006.
7. PN/EN 388 – rękawice chroniące przed zagrożeniami mechanicznymi, 2019.

VII. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

.....
(pieczęć jednostki delegującej)

KARTA SKIEROWANIA

Jednostka delegująca

Nazwa

Adres

tel. / fax / e-mail

Kieruję Pana / Panią.....

(stopień, imię i nazwisko)

Nr ewidencyjny PSP*

na szkolenie doskonalące w zakresie zwalczania pożarów na terenach nieurbanizowanych

realizowane w dniach w

Oświadczam, że kierowany / -a posiada:

- a) kwalifikacje ratownika, aktualne na czas trwania szkolenia, zgodne z wymaganiami określonymi w ustawie o Państwowym Ratownictwie Medycznym,
- b) kartę szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy lub zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, aktualne na czas trwania szkolenia,
- c) ubiór i wyposażenie umożliwiające realizację szkolenia zgodne z załącznikiem nr 2 do programu niniejszego szkolenia

oraz

w przypadku strażaka PSP – kierowany / -a:

- d) ukończył / -a co najmniej szkolenie podstawowe w zawodzie strażak lub równorzędne,
- e) nie posiada przeciwwskazań do pełnienia służby na stanowiskach bezpośrednio związanych z działaniami ratowniczymi,
- f) posiada orzeczenie komisji lekarskiej lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające okresowe badanie lekarskie, aktualne na czas trwania szkolenia.

w przypadku strażaka ratownika OSP – kierowany / -a posiada:

- d) zaświadczenie potwierdzające ukończenie szkolenia podstawowego dla strażaków ratowników OSP lub równorzędnego,
- e) zaświadczenie lekarskie potwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- f) ważne ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

.....
(miejscowość, data)

.....
(podpis przełożonego uprawnionego do mianowania)**

W przypadku strażaków ratowników OSP:

* należy podać datę i miejsce urodzenia

** lub imię, nazwisko i pieczęć przedstawiciela Urzędu Gminy albo Naczelnika OSP.

**Wypożyczenie osobiste słuchacza na szkolenie doskonalące w zakresie zwalczania
pożarów na terenach nieurbanizowanych**

- ubranie specjalne (preferowane ubranie specjalne lekkie), buty strażackie, kominiarka, hełm strażacki lub kask zabezpieczający podczas tych działań, rękawice specjalne oraz rękawice robocze,
- ubiór służbowy (dopuszcza się ubranie koszarowe),
- minimum 5 maseczek filtrujących o klasie ochrony co najmniej EN: FFP2 oraz minimum 5 kompletów rękawiczek lateksowych lub nitrylowych,
- fakultatywnie bielizna termoaktywna trudnopalna (podbarierowa),
- ochrona oczu,
- radiotelefon noszony.

.....
(pieczęć podłużna)

ZAŚWIADCZENIE

.....
(stopień, imię i nazwisko)

Nr ewidencyjny PSP*

ukończył.....

szkolenie doskonalące w zakresie zwalczania pożarów na terenach nieurbanizowanych

przeprowadzone w.....

w okresie od.....r. do.....r.

według programu z dnia.....

zatwierdzonego przez.....

.....

....., dnia r.
(miejscowość)

Nr.....

ORGANIZATOR

.....
(pieczęć, podpis)

* W przypadku osób spoza PSP należy podać datę i miejsce urodzenia

Lp.	Temat	Liczba godzin		
		T	P	R
1.	Pożary na terenach niezurbanizowanych – podstawy	3	1	4
2.	Środki ochrony indywidualnej	1	-	1
3.	Środki gaśnicze	1	-	1
4.	Sprzęt i techniki wykorzystywane podczas pożarów	1	6	7
5.	Działania w zakresie zapobiegania pożarom	2	-	2
6.	Sposoby i zasady zwalczania pożarów	3	-	-
RAZEM:		11	7	18

T – zajęcia teoretyczne, P – zajęcia praktyczne, R – razem